

УДК [637.5:592.752]:632.937(292.485)

Мелюхіна Г. В., Горган М. Д.

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
вул. Героїв Оборони, 17, м. Київ, 03041, Україна, e-mail: meluoxina-galina@yandex.ru

**СЕРЕДНЯ БАГАТОРІЧНА ДИНАМІКА СТАНУ РОЗВИТКУ ПРИРОДНИХ
ПОПУЛЯЦІЙ ПЕРВИННИХ ПАРАЗИТІВ «КОМАХ-ГОСПОДАРІВ»
ЗЛАКОВИХ ПОПЕЛИЦЬ – «ЇЗДЦІВ-АФІДІЇД» СПІВВІДНОШЕННЯ СТАТЕЙ
(*APHIDIUS FUNEBRIS*) ВПРОДОВЖ ВСІЄЇ ВЕГЕТАЦІЇ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ
В ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

«Їздці-афідіїди» (Hymenoptera, Aphidiidae) – всесвітньо поширена родина їхневмоноїдних їздців, всі представники якої є спеціалізованими одиночними ендопаразитами злакових попелиць. Розподілення щільності стану розвитку природних популяцій комах-афідофагів помітно впливає на сезонну динаміку щільності стану розвитку міжвидових популяцій злакових попелиць у природних екосистемах, а також відіграє суттєву роль у контролі цих комах-фітофагів у сільськогосподарських угіддях, що зумовлює важливе практичне значення групи.

Для їздців-афідіїд характерно сезонне коливання щільності дорослих особин самців і самок. До основних причин, що викликають сезонне коливання щільності стану розвитку природних популяцій статей їздців-афідіїд, крім абіотичних факторів можна віднести широко поширений серед них аренотокічний партеногенез, а також сезонну динаміку щільності стану розвитку міжвидових популяцій злакових попелиць і зверхпаразитів.

Актуальність вивчення статей їздців-афідіїд визначається також тією обставиною, що вони є важливими агентами біологічного захисту сільськогосподарських рослин від міжвидових популяцій злакових попелиць-комах-шкідників як у відкритому, так і закритому ґрунті. Точне визначення статей їздців-афідіїд та їх зараження комах господарів злакових попелиць дозволяє попередити небажане заселення культури комах-афідофагів у виробничому процесі для захисту посівів пшениці озимої.

Експериментальні дослідження проводили впродовж 2014–2016 рр. в умовах стаціонарних дослідів Черкаської державної сільськогосподарської дослідної станції ННЦ «Інституту землеробства НААН» Черкаської області.

У результаті проведених досліджень встановлено, що у середньому за три роки в квітні-червні зустрічаються переважно самки «їздців-афідіїд». Їх щільність варіювала в межах 15–48 екз., у липні співвідношення статей вирівнюється в межах 8–12 екз., а в зборах вересень–жовтень мало незначні коливання з переважанням самців у межах 1–12 екз. У весняно-літньому періоді вегетації пшениці озимої загальна щільність стану розвитку природних популяцій самців «їздців-афідіїд» варіювала в межах від 8–42 екз. Загальна щільність стану розвитку природних популяцій самок «їздців-афідіїд» варіювала в межах від 8–48 екз. Масовий пік щільності стану розвитку міжвидових природних популяцій самок і самців «їздців-афідіїд» спостерігався з I декади травня до I декади червня.

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку

В осінньому періоді вегетації пшениці озимої загальна щільність стану розвитку природних популяцій самців «їздців-афідїїд» варіювала в межах від 1–12 екз. Загальна щільність стану розвитку природних популяцій самок «їздців-афідїїд» варіювала в межах від 1–10 екз. Масовий пік щільності стану розвитку міжвидових природних популяцій самок і самців «їздців-афідїїд» спостерігався з першої декади до другої декади вересня.

УДК 631.526.3:633.34(477)

Нетіс В. І.

Інститут зрошуваного землеробства НААН, сел. Наддніпрянське, м. Херсон, 73483, Україна, e-mail: ivan_netis@mail.ru

ЯКІСТЬ ЗЕРНА СОЇ ЗА РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ВИРОЩУВАННЯ

На зрошуваних землях Півдня України однією з найбільш поширених і рентабельних культур є соя. Вона відзначається досить цінним і рідкісним хімічним складом та високими поживними і кормовими якостями. Зерно сої цінується за високий вміст білка і жиру. Чим їх більше, тим вище його поживна і технологічна цінність. Природні умови цієї зони в поєднанні з поливами сприятливі для вирощування сої з високим вмістом білка і жиру. Проте навіть дотримання вимог існуючої технології не гарантує одержання високоякісного її насіння, бо існуючі знання закономірностей формування зерна сої з високим вмістом білка і жиру, далеко не повні. Тому ми в 2015–2016 рр. в Інституті зрошуваного землеробства досліджували вплив сорту, фону живлення і норм висіву на хімічний склад зерна сої в умовах зрошення, з метою визначити технологічні заходи, які забезпечують формування високоякісного зерна. Польові досліді проводили за методикою Б. О. Доспехова. Вміст білка в зерні визначали за К'ельдалем (ДСТУ 13496.4-93), жиру – шляхом екстрагування в апараті Сокслета за С. В. Рушковським (ДСТУ 13496, 15-97).

Дослідження показали, що хімічний склад зерна сої значно залежить від сорту, фону живлення і норми висіву. Під впливом цих факторів вміст білка в зерні змінювався від 30,1 до 34,0 %, жиру – від 20,4 до 23,5 %. Оптимізація цих факторів дає можливість формувати зерно сої високої якості. Найбільше білка в зерні сортів 'Аратта' і 'Софія' містилось за інокуляції насіння, а додавання до інокуляції мінеральних добрив N₃₀P₄₀ і N₆₀P₄₀ практично не призводило до подальшого збільшення його вмісту. Норми висіву впливали на вміст білка в зерні залежно від сорту. В зерні сорту 'Аратта' найбільше білка містилось за норми висіву 600 тис. насінин на 1 га, а зменшення або збільшення її призводило до зниження його вмісту на всіх фонах живлення. На сорті 'Софія' густина посіву мало впливала на вміст білка в зерні.

Сорти 'Аратта' і 'Софія' мали практично однаковий вміст білка в зерні – у середньому по досліді 32,9 і 32,7 % відповідно, а жиру більше на 1,8 % містилось в зерні сорту 'Софія'.